

Σύνοδος ούρανοῦ καί γῆς

...Ἡ ὀρθόδοξη εἰκόνα εἶναι καρπός τῆς ἀποκαλυπτικῆς ἐμπειρίας τῶν θεουμένων ἀγίων. Εἶναι γνωστόν ὅτι οἱ ἅγιοι, ὅταν φθάνουν στήν θέωση καί τήν θεωρία τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, μετέχουν τοῦ Φωτός τοῦ Θεοῦ καί ἀκοῦνε «ἄρρητα ρήματα», ὅπως γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος (Β΄ Κορ. 1β΄, 4). Μετά τήν θεωρία τοῦ Θεοῦ οἱ ἅγιοι καταγράφουν τήν ἄκτιστη αὐτήν ἐμπειρία μέ κτιστά ρήματα, νοήματα καί εἰκονίσματα, ὅπως ἔλεγε ὁ μακαριστός π. Ἰωάννης Ρωμανίδης. Οἱ εἰκόνες εἶναι κτιστά εἰκονίσματα τῆς ἀκτίστου πραγματικότητος. Γι' αὐτό ὁ Χριστός καί οἱ ἅγιοι περιβάλλονται ἀπό τό Φῶς, τό σῶμα εἶναι μεταμορφωμένο γιατί καί αὐτό συμμετέχει στήν ἄκτιστη δόξα τοῦ Θεοῦ, καί τελικά οἱ εἰκόνες δείχνουν τήν ἄκτιστη λατρεία καί τήν ἄκτιστη θεία Λειτουργία. Οἱ ἱερές εἰκόνες χρειάζονται γιά τόν ἄνθρωπο πού βρίσκεται στό στάδιο τῆς καθάρσεως καί τοῦ φωτισμοῦ, ἀλλά, ὅταν ὁ ἄνθρωπος φθάνη στήν θέωση καί βλέπη τόν ἴδιο τόν Χριστό μέσα στήν δόξα Του, δέν τοῦ χρειάζονται εἰκόνες .

Ἐπειτα, ὅταν κανεῖς ἀσπάζεται τίς ἱερές εἰκόνες, ἀσπάζεται τήν ὑπόσταση τοῦ εἰκονιζομένου καί λαμβάνει Χάρη, ἀνάλογα μέ τήν κατάσταση στήν ὁποία ὁ ἴδιος βρίσκεται. Ἄν, δηλαδή, βρίσκεται στό στάδιο τῆς καθάρσεως, καθαίρεται, ἄν βρίσκεται στό στάδιο τοῦ φωτισμοῦ, φωτίζεται.

Στήν Δύση οἱ εἰκόνες δέν εἶναι ἔκφραση τῆς ἀρρήτου πραγματικότητος, ἀλλά ἔκφραση τῆς κτιστῆς πραγματικότητος, ἐκφράζουν τόν ἀμεταμόρφωτο κτιστό κόσμο, τόν κόσμο τῶν αἰσθησεων καί τῶν αἰσθητῶν καί δέν ὀδηγοῦν στήν θεοποιό μέθεξη. Στήν πραγματικότητα οἱ δυτικές εἰκόνες ἀπομακρύνονται ἀπό τό μυστήριο τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ἐγκλωβίζουν τόν ἄνθρωπο στήν αἰσθητή πραγματικότητα, καί δέν τοῦ δίνουν τήν δυνατό-

τητα νά μεθέξῃ τῆς ἀκτίστου Χάριτος. Ἐπικρατεῖ, δηλαδή, μιά ἐγκοσμιοκρατία καί αἰσθησιοκρατία.

Σαφέστατα ὑπάρχει πολιτισμική διαφορά μεταξύ ὀρθόδοξης καί δυτικῆς εἰκόνας, πού προϋποθέτει διαφορετικούς τρόπους ζωῆς καί διαφορετικά ἦθη.

Ἰανουάριος 2011

Ἡ εἰκόνα στήν ὀρθόδοξη καί τήν δυτική παράδοση

* * *

Ἡ ἀξία τοῦ Ἐπισκόπου στήν Ἐκκλησία

Σέ ὅλους τούς αἰῶνες ὑπῆρχαν Ἐπίσκοποι μέ ἀγιότητα βίου, μέ ἐξαιρετική ποιμαντική δράση καί ἡ Ἐκκλησία τούς τιμοῦσε ὑπερβαλλόντως. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εἶναι οἱ Τρεῖς Ἱεράρχες. Οἱ Ἐπίσκοποι συγκροτοῦν τίς κατά τόπους Ἐκκλησίες καί εἶναι ὑπεύθυνοι γιά τήν διαφύλαξη τῆς ἀποκαλυπτικῆς ἀληθείας, γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας καί τήν μετάδοση τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως. Αὐτοί ὁμολογοῦν τήν πίστη καί τήν ὀριοθετοῦν ὅποτε χρειασθῇ. Αὐτοί εἶναι εἰς τύπον καί τόπον τῆς παρουσίας τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, δηλαδή τοῦ Χριστοῦ, αὐτοί εἶναι διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, αὐτοί χειροτονοῦν, καθοδηγοῦν τούς Χριστιανούς. Μπορεῖ οἱ Ἐπίσκοποι νά κάνουν διάφορα λάθη, ἀλλά κανεῖς δέν μπορεῖ νά ἀμφισβητήσῃ τήν θέση τους στήν Ἐκκλησία, χωρίς νά διακινδυνεύσῃ τήν σωτηρία του. Εἶναι ἀναμμένες λαμπάδες τῆς Πεντηκοστῆς σέ μιά συγκεκριμένη Ἐπαρχία.

Σήμερα προβάλλονται κατ' ἐξοχήν ἅγιοι Πρεσβύτεροι καί μοναχοί πού διέπρεψαν γιά τήν ἀγιότητα βίου καί τήν ὀρθόδοξη καθοδήγηση τοῦ λαοῦ. Κανεῖς δέν ἀρνεῖται τό γεγονός αὐτό καί πράγματι τιμᾶμε αὐτές τίς εὐλογημένες ὑπάρξεις. Ὅμως, δέν προβάλλονται παράλληλα καί οἱ ἅγιοι Ἐπίσκοποι, ἐκτός βέβαια ἀπό τόν ἅγιο Νεκτάριο, Ἐπίσκοπο Πενταπόλεως. Κατά κά-

ποιον τρόπο παρατηρείται μιά υποτίμηση τοῦ βαθμοῦ τοῦ Ἐπισκόπου, τόν ὁποῖο Ἐπίσκοπο οἱ Χριστιανοί συνδέουν ἀπλῶς μέ τήν ἐξωτερική διοίκηση καί ὄχι μέ τήν πνευματική ζωή. Νομίζω ὅτι στό σημεῖο αὐτό γίνεται μιά ὑπερβολή. Ὅλοι ὁμιλοῦν γιά μερικούς εὐλογημένους Γέροντες πού παρουσιάσθηκαν στίς ἡμέρες μας καί ὀλίγοι ἀναφέρονται σέ Ἐπισκόπους πού διέπρεψαν στήν ἀρετή, τήν ὁσιότητα τοῦ βίου καί τήν ὀρθόδοξη διδασχή. Ἄλλ' οὔτε καί οἱ Γέροντες θά ὑπῆρχαν, ἄν δέν ὑπῆρχε ἡ Ἐκκλησία πού ἐκφράζεται μέ τούς Ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι εἰς τύπον καί τόπον τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ καί διάδοχοι τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων.

Ἰσως αὐτό εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ὅτι ἀπό μερικούς Χριστιανούς ἡ λεγόμενη διοίκηση τῆς Ἐκκλησίας παραθεωρεῖται καί ἐκλαμβάνεται ὡς μιά ἐκκοσμικευμένη διακονία μέσα στήν Ἐκκλησία, ἐνῶ κατά τούς ἱερούς Κανόνες ἡ ἐκκλησιαστική διοίκηση συνδέεται στενά μέ τήν ὄλη πνευματική καί ἐκκλησιαστική ζωή. Δέν νοεῖται διαχωρισμός μεταξύ θείας Λειτουργίας καί διοίκησης, μεταξύ θεραπευτικῆς ποιμαντικῆς καί διοικητικῆς διακονίας, μεταξύ δογματικῶν καί διοικητικῶν κανόνων. Στήν Ἐκκλησία ὑπάρχει ἐνότητα ζωῆς καί διδασκαλίας, λατρείας καί ποιμαντικῆς, θεραπείας καί διοίκησης. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος χαρακτηρίζει τήν διοίκηση ὡς ἰδιαίτερο χάρισμα πού δίνεται ἀπό τό Ἅγιον Πνεῦμα, γι' αὐτό ὀμιλεῖ γιά «κυβερνήσεις» (Α' Κορ. ιβ', 29).

Βέβαια, στήν υποτίμηση τοῦ Ἐπισκοπικοῦ χαρίσματος πιθανόν νά συντελοῦν καί μερικοί Ἐπίσκοποι οἱ ὁποῖοι δημιουργοῦν τήν ἐντύπωση ὅτι δίνουν μεγάλη σημασία στά Γραφεῖα καί τήν διοικητική ἐργασία, καί ἀποδεσμεύονται κατά κάποιον τρόπο ἀπό τήν λατρεία καί τήν θεία Λειτουργία, ἥ δέν ἀσχολοῦνται ἰδιαίτερα μέ τά δόγματα, τήν θεολογία καί τήν ἀσκητική-ἡσυχαστική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας. Ἔτσι, δίνεται ἡ ἐντύπωση ὅτι τέρπονται ἀπό μιά ἐκκλησιαστική πολιτική, μέ τίς κο-

σμικές διασυνδέσεις, τίς διαβουλεύσεις κλπ. Πιθανόν αυτή ή υποτίμηση να έχη σχέση με την έκκοσμίκευση, όταν εισάγεται ή νοοτροπία του φράγκικου κλήρου, όπως τό διαβάζουμε στην ιστορία, αφού οί φράγκοι Ἐπίσκοποι ἀσκοῦσαν κοσμική διοίκηση, ἦταν φεουδάρχες παρά λειτουργοί, καί ἐξέλιξη αὐτῆς τῆς πραγματικότητας εἶναι τό κράτος τοῦ Βατικανοῦ. Ὅμως, καί σέ μιὰ τέτοια περίπτωση δέν μπορεῖ κανεῖς νά ἀγνοήση τόν βαθμό τοῦ Ἐπισκόπου καί τήν θέση του μέσα στήν Ἐκκλησία.

Πάντως, στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ὑπάρχει ἐνότητα μεταξὺ θεολογίας καί πνευματικῆς ζωῆς, λατρείας καί διοικήσεως. Καί οἱ ἅγιοι Γέροντες (Πρεσβύτεροι καί μοναχοί) ἀγιάζονται, γιατί ζοῦν στήν Ἐκκλησία, ἡ ὁποία, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, συγκροτεῖται ἀπό τούς Ἐπισκόπους, πού μεταφέρουν τήν παράδοση ἀπό τήν Πεντηκοστή μέχρι τίς ἡμέρες μας καί συγκροτοῦν τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό διδάσκει ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς στήν ὁμιλία του τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, ὅπως τό εἶδαμε προηγουμένως. Χωρίς τούς Ἐπισκόπους δέν μπορεῖ νά ὑπάρχη Ἐκκλησία, δέν μποροῦν νά ὑπάρχουν Μυστήρια, δέν ἐνεργεῖ ἡ Χάρις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, δέν ἀγιάζονται οἱ Χριστιανοί. Καί ὅποιος ἀτιμάζει τούς Ἐπισκόπους, ἀποσπᾶ ἢ διασπᾶ τόν ἑαυτό του ἀπό τήν Ἐκκλησία καί δέν ἐνεργεῖ μέσα του ἡ Χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἄλλωστε, ὁ Χριστός εἶπε στους Μαθητές Του: «Ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει, καί ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμέ ἀθετεῖ• ὁ δέ ἐμέ ἀθετῶν ἀθετεῖ τόν ἀποστείλαντά με» (Λουκ. ι', 16).

Ἡ ἐπισκοπικὴ διακονία τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ

* * *

Ἡ ἐν οὐρανοῖς λατρεία καί τό ἐπουράνιο πολίτευμα πρέπει νά σκιαγραφῆται στήν γῆ, καί αὐτό πρέπει νά καθορίζη τόν τρόπο πού τελοῦμε τήν θεία Λειτουργία στό ἐπίγειο Θυσιαστήριο στόν Ἱερό Ναό, τόν τρόπο καί τήν ἔμπνευση πού προσευχομα-

στε, τόν τρόπο πού συγκροτεῖται καί διοικεῖται ἡ Ἐκκλησία, τόν τρόπο πού ἀποφασίζει ἡ Ἐκκλησία συνοδικῶς γιά δογματικά καί κανονικά ζητήματα. Ἐξω ἀπό αὐτήν τήν σκιαγραφία ἐπί γῆς τῶν ἐπουρανίων, ὅλα, ἥτοι προσευχή, λατρεία, Λειτουργία, συνοδικές διασκέψεις ὑπονομεύονται καί ἀπονομηματοδοτοῦνται. Ἐπίσης, ὅλα ὅσα τελοῦνται στήν Ἐκκλησία πρέπει νά ἀνα-φέρονται στά ἐπουράνια, κατά τήν ἐμπνευσμένη τελευταία φράση τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, πρίν, δηλαδή, ἡ ψυχή του φύγη ἀπό τό σῶμα: «τά ἐπουράνια εἰς τά ἐπουράνια».

Ὅπισθόφυλλο βιβλίου